

HRVATSKI LIST: U pretplati
za četvrtu god. K 48.—
za polugodište K 24.—
za mjesec K 12.—, me-
sечно K 4.—, u maloprodaji
16 fl. pojedini broj.
OGLASI primaju se u
opravi lista trg Custoza 1

godina IV.

Objava.

Tekom ovog rata se štošta nepredvidljivo već dogodilo te se i dandanas događa. Kraj velikih svjetskih događaja imade i malenih. Tako se eto i to desilo, da sam se ja po dogovoru sa nekolicinom naših narodnih ljudi na to odlučio, da preuzmem sa 1. oktobra tek. godine vlasništvo i izdavanje ovog „Hrvatskog Lista“.

Koliko mi budu slabe sile dopuštale, trsiću se, da bude ovaj naš skromni dnevnik odgovarao današnjim slavenskim prilikama ovde na našem Jugu.

Nadam se, da će čitatelja biti uvek više, predplatnika uvek tačnih, dopisnika i suradnika mnogo i uvek marljivih i savesnih.

Sve neka bude na procvat, diku i ponos Naroda.

Pula, dne 29. septembra 1918.

Dr. Lovro Scaller.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih bojeva. — Na albanskoj su fronti suzbile naše čete u osekcu, koji su preuzele od Bugara, neprijateljske navale. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Englez napada u smeru na Cambrai i južno od tog grada. Francuz nastavlja u Champagne, Amerikanac istočno od Argona svoje navale. Delomični sunci i napadaji između Yperna i Scarpe kao što i između Ailette i Aisne pratili su velike navalne operacije neprijatelja. — Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i von Bühna: Neprijatelj, koji je nasrnuo između Scarpe i Yperna na više mesta, blo je suzbijen. Na obim stranama i između cesta, što vode iz Arrasa i Peronna na Cambrai, udarilo je 16 engleskih i kanadskih divizija po ljutoj paljbi na navalu. Na obim stranama Marquiona, između Moeuvres i Greincourta kao što i između Ribecourta i Villers-Guislains skršio se prvi jurš neprijatelja pred našim linijama. Kod Inchy-en-Tardois provalio je neprijatelj iz Bourlona, Havrincourta i Flesquieresa. Tečajem bitke uspelo mu je, da proširi ovo provalno mesto i da nas severno od glavne ceste Arras—Cambrai potisne natrag do linije Olsy-le-Verger—Haynecourt. Južno od glavne ceste održali smo po izmenljivim bojama i po uspešnoj protunavali poslepodne liniju šuma Bourlon—Ribecourt. Pred našim položajima između Ribecourta i Villers-Guislains skršile su se sve navale neprijatelja. Između Epehya i Bullecourta suzbili smo jake navale Engleza i Amerikanaca. Po zaključku je bojeva neprijatelj bio svuda bačen na svoje linije, kod Lempire dapače preko njih. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Između Ailette i Aisne suzbili smo delomične navale neprijatelja istočno od Vauxaillona i zapadno od Jouy. U Champagne nastavlju su Francuzi, istočno od Argona Amerikanci, uložili privremeno sveže divizije, svoje navale. Francuz je svojim više puta opetovanim navalama mogao steći između Suippe i Aisne samo malo prostora. U večer stajamo u boju na liniji Auberlive-sur-Suippes—južno od Somme-Py—Gratieuil—Beaonville—šuma Cernay. Navale Amerikanaca istočno od Argona zaustavljene su južno od linije Apremont—Cierge. Mont-Faucon bio je ispražnjen radi pretećeg opkoljenja. Navale, poduzete preko Mont-Faucona i istočno od njega, izjaloviše se pred našim novim linijama. Francuzi i Amerikanci pretrpiše i jučer opeta teških gubitaka. — Jučer saštelismo 33 neprijateljska letala. Poručnik Rumay izvojevao je svoju 45., natporučnik Lörzer svoju 44. i poručnik Bäumer svoju 35. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnom bojištu došlo je do velikih bojeva. Englezi i Amerikanci su poduzeli na fronti od 30 kilometara navalu u smeru na Cambrai te su uznapredovali za 5 do 8 kilometara. — U Champagne i severozapadno od Verduna nastavili su Francuzi i Amerikanci svoje navale. Francuzi su si stekli samo neznatno ozemlja. Za to su Ameri-

kanci proširili nešto svoj uspeh te postigli na fronti od 12 kilometara prosečnu dubinu od 10 kilometara. Pošto je ovaj dobitak na zemljištu usledio baš uz reku, veli ratni izvestitelj „Tagespost“, da će Nemci morati povući svoje položaje i na istočnom bregu Moze, jer su ugroženi sa boka. — Iz Palestine nema nikakvih novih vesti. Polag zadnjih izveštaja iz Mačedonije osvojili su Englezi Štip i Veles te se približavaju Skoplju.

Francuski izveštaj od 26. rujna: Između Ailette i Aisne ponovilo je u večer neprijatelj svoje navale, što ih je jučer poduzeo u okolici Allemanta i Laffauxa. Na poslednjoj toj točki uspelo mu je, da prodre u francuske linije. Ali energičan je protudarac Francuza uspostavio prijašnji položaj. Dalje na jug izvojevale su si francuske čete istočno od Savoya nekoje prednosti, gde su dopremile zarobljenika. Danas u 5 sati u jutro napadoše francuske čete u zajednici s Amerikancima, koji operiraju dalje na istok, na Champagnskoj fronti.

Francuski izveštaj od 26. rujna u večer: Jutros navališe Francuzi i Amerikanci na obim stranama Argona. Operacije razvijaju se povoljno. Napredovanje Francuza zapadno od Argona iznosi više kilometara. Bitka traje dalje.

Francuski izveštaj od 27. rujna posle podne: Navala francuskih četa razvila se jučer s potpunim uspehom između Suippes i Argonna. Moguća prva nemačka linija, koja je bila snabdjevena sa opkoljima i žičanom zaprekom u dubini od 5 kilometara i koju je neprijatelj od godine 1915. bio opremio sa sve opsežnijim utvrdama, bila je osvojena na sjajan način po Francuzima u širini od 35 kilometara a na nekojim mestima i prekoracena. Prvog dana bitke zauzeli smo farmu Navarin, Butte de Souain, uzvisine Mureta Tahurea i Mesnia, sela Tahure, Ripont, Rouvroy, Cernay-en-Dormois i Sbrvon-Melzicourt, koje je neprijatelj izgradio u uporišta te energički branio. Broj do sada dopremljenih zarobljenika iznosi 7000, medju kojima imade 200 časnika. Tečajem noći nije neprijatelj pokušao protunaklju. Navala započela je jutros rano te se razvija usprkos nepogodnom vremenu povoljno.

Engleski izveštaj od 26. rujna posle podne: Severozapadno od St. Quentin izveli smo jučer posle podne i tečajem noći uspele mesne podhvate. Engleske su čete napredovale te su osvojile nekoje veoma ulvrđene točke, zaroblivši izvestan broj Nemačaka. Osim protunavala, o kojima smo javili, da ih je neprijatelj poduzeo severozapadno od Fayata, napale su njegove čete još dva puta na naše položaje severno od Gricourta. I ove su se navale izjalovile. Severozapadno od La Basseze izvele su jučer engleske čete uspela manja poduzeća. Kod toga smo unapredovali naše linije te zarobili preko 100 momaka. Protunavale neprijatelja tečajem noći bile su suzbijene te je neprijatelj pustio kod toga nekoliko zarobljenika u našim rukama. Severozapadno od Armentieresa popravili smo jučer i tečajem noći naše položaje. Kod okršaja s ophodnjama između Armentieresa i Yperna priveli smo nekoliko zarobljenika.

Amerikanski izveštaj od 25. rujna: Prva je armija napala danas u jutro severozapadno od Verduna na fronti od 20 milja te je prodrla do prosečne dubine od 7 milja. Svladavši ljuti otpor neprijatelja, osvojili smo Varennes, Montbailainville, Vauquois i Shepy. Naše su čete prekoracile potok Forges te su neprijatelju preotele mesta Malancourt, Bethincourt, Montfaucon, Cuisy, Nentillois, Septsarges, Dannvoux, Gercourt i Dryllancourt. Do sad smo prebrojili preko 5000 zarobljenika.

Rotterdam, 27. Reuter doznaje, da su engleske čete osvojile Veles i Ištup. Konjica saveznika nalazi se 24 kilometra od Skoplja.

Berlin, 27. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Palestini uzmiču turske čete zapadno od Jordana. Turska armija drži se do tle istočno od Jordana proti nadmoćnim silama, ali je ugrožena buntovničkim Arapima. Kod bojeva odlikovala se 146. nemačka pukovnija. Nemačke su se čete probile kroz opkoljenje te uzmiču u dobrom redu od položaja na položaj.

* Španjolska bolest širi se. U Budimpešti obolilo je 100.000 osoba od španjolske bolesti. Imade i mnogo slučajeva smrti. — Iz Lavova javljaju, da je španjolska bolest zauzela u Galiciji epidemičan

karakter. — Polag nekih vesti pojavila se u Italiji kuga. „Italia“ govori o epidemiji sa mnogim slučajevima smrti.

* Saziv talijanske komore. Chiasso 27. (D. u.) Talijanska je komora bila sazvana za 3. listopada. Dnevni red, što je službeno bio priopćen, sadržaje kao prvu točku „Saopćenja vlade“.

* Novi namesnik državnog tajnika za mornaricu u Nemačkoj. Berlin 27. (D. u.) Woffbureau. Na mesto podadmirala Behnkea, koji je kao namesnik državnog tajnika, što je na dopustu, vodio poslove, bio imenovan Ritter von Mann pl. Tiedler namesnikom državnog tajnika za mornaricu.

Unutarnji politički položaj.

Beč, 27. rujna. Zastupnicima je priopćeno, da je većanje obih ministara, kao i zajedničkog ministra dovelo do toga, da se nadje podloga za koncentraciju ministarstva. Većanje je bilo prekinuto radi odsutnosti Husareka. Opozicija ne pokazuje sklonosti za osnovu vlade, te pre svega zahteva, da se ispune njezini zahtevi. I nemačko nacionalni krugovi nisu pristupačni koncentraciji ministarstva, a naglašuju, da je u sadanjem položaju nemoguće sporazum s Cesima i Jugoslavenima. Što se sastanka parlamenta tiče, vlada je kao i dr. Gross za točno držanje roka. I kršćanski su socijali za 1. listopad. U nemačkim se nacionalnim krugovima želi, da se kuća nakon iscrpljivih izjava vlade opet raspusti, te da se najpre počeka na razvitak događaja na ratištima i izvanjoj politici. Naprotiv ostaje opozicija kod toga, da se kuća sastane. Rano ujutro bili su kod ministra preosjednika zastupnici Pacher, Urban i dr. Langenhahn, da se informiraju o vanjskoj i unutarnjoj politici i o događajima u Bugarskoj. Zastupnici su Waldner i Urban izvestili u sednici odbora saveza nemačko-nacionalne stranke o svom razgovoru s ministrom predsednikom. Ovo je većanje oko 1 sat bilo prekinuto, jer su se nemački članovi odbora delegacija za vanjsku politiku, dr. Waldner, dr. Langenhahn i vitez Pantz, uputili grofu Burianu, da doznaju o događajima na političkom polju. Oni su iza svog povratka svoje drugove izvestili, da su iz razgovora grofa Buriana dobili dojam, da se položaj u Bugarskoj može danas mirnije da prosudi, nego jučer. Predstoji mogućnost, da se izgledi vojnički položaj Bugara, a nije nemoguće preokret na tamošnjem ratištu. U ostalom su zastupnici dobili iz razgovora sa ministrom predsednikom taj dojam, da o čvrstoći saveza između monarkije i Nemačke ne treba ni raspravljati.

Beč, 27. rujna. U jučerašnjem je razgovoru izjavio grof Husarek; da je potrebna promena državnog ustroja Austrije, a prije svega je veoma aktuelno rešenje jugoslavenskog pitanja. Sa nemačke su strane ministru predsedniku izjavili, da bi delomično rešenje tog pitanja odbili Jugoslaveni i Cesi.

Beč, 28. (D. u.) Kako listovi javljaju, obdržavao se juče pogovor ministra vanjskih posala sa 6 zastupnika nemačko-nacionalne stranke. O sadržaju tog većanja, koje je poverljivim proglašeno, izašla su u novinama razna saopćenja. Ispravna su tek ona, koja je izdala nemačko-nacionalna stranka. Sva druga priopćenja nisu tačna.

Bugarska na raskršću.

Kako javlja dopisni ured, bave se sve bečke novine s otpadom Bugarske te vele, da u svakom slučaju mora ostati put u Carigrad otvoren. Za to da će se pobrinuti već Austrija i Nemačka. „Fremdenblatt“ ističe, da vest, prema kojoj je Malinov poduzeo korak bez kraljeva znanja i znanja bugarskog vojnog vodstva, ne odgovara činjenicama. Premda je velik deo bugarske vojske izlučen iz Beja, ipak se učinilo potrebite korake, da se solunskoj vojsci stane na put. Poteskoće područja osporiče, vele novine, prodiranje vojske te omogućuje koncentraciju novih sila. Bugarska možda gačuće sa potporom središnje vlasti, a Turska je ispunjena istim duhom. — U savezu s bugarskim pitanjem, koje je tvorilo jučer u Berlinu predmet pouzdanog raspravljanja između članova glavnog odseka i vlade, pojavila se u Njemačkoj unutarnja kriza. Računa se s velikim promenama unutar vlade. — Reuterov ured doznaje, da su zvanična mesta dobila mirovnu ponudu Bugarske, koju se može smatrati ozbiljnom. Odgovor može Bugarska da dobije tek iza većanja sa saveznicima. — O položaju na mačedonskom bojištu piše „Neue Freie Presse“, da se opća slika nije promenila. Bugarska odelenja prolaze u Albaniju k austrijskim četama. Ona ne stoje više pod bugarskim zapovedništvom, s kojim su izgubila svaki kontakt. — Francuski

2750	3151	Umag
1005	828	Lovreća
497	566	Petrova
908	1064	Materada
1900	1910	
talijanski		
Popis pučanstva navršila općevni jezik po poreznim općinama ovako:		
talijanski . . . 5609 ili 94%		
hrvatski . . . 321		
slovenski . . . 8 ili 5%		

8. Općina Umag.

1. Općina Umag, prema popisu pučanstva od dne 31.12.1910. imala je općina Umag — osim 150 inostranaca — 5942 stanovnika, i. Cijelice: 2750, 1005, 497, 908, 1900. Umag, Lovreća, Petrova, Materada.

1. Popis pučanstva, prema popisu pučanstva od dne 31.12.1910. imala je općina Umag — osim 150 inostranaca — 5942 stanovnika, i. Cijelice: 2750, 1005, 497, 908, 1900. Umag, Lovreća, Petrova, Materada.

1. Popis pučanstva, prema popisu pučanstva od dne 31.12.1910. imala je općina Umag — osim 150 inostranaca — 5942 stanovnika, i. Cijelice: 2750, 1005, 497, 908, 1900. Umag, Lovreća, Petrova, Materada.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 3951; ovi bi morali imati 632 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bio je samo 1 i taj na utrakvističnoj školi.

Na svako 483 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 3591 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 483 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio nego 1.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Poreč:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 53 učenika;

„ 1 hrvatskog „ „ „ 206 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 53 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na ovoj jedinici utrakvističnoj školi — koju sam ubrojio među hrvatske — moralo biti 4 učitelja, a nije bio nego 1.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Vabrizi) 996 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1315, dakle 319 djece talijanskog općevnog jezika ne polazi škole.

Tko pobliže pozna porečku općinu mora reći, da je isključeno e bi toliki broj talijanske djece bio bez škole. Ja se usudjujem utvrditi, da su ovo djeca hrvatskog općevnog jezika. Pa kada bi ljepo još i ovaj broj djece bio u talijanskim školama, njihovi učitelji ne bi imali broj djece više negoli im zakon propisuje.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši ovamo ovu utrakvističnu i Družbine škole u Novoj Vasi, Vabrizi i Fuškulinu) 483 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 632, dakle 149 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu. Da ovaj broj ne odgovara nipošto faktičnim prilikama jasno je iz toga, što bi mi tu morali imati još školu u Baderni i Monsalizu, koje će stalno polaziti oko 300 djece. Ja ću bez toga uračunati ovamo i onu djecu, što tobož ne polazi talijanske škole, pa ću bez straha i grižnje savjesti reći, da ima u ovoj općini barem 460 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole.

329 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog učitelja. 1 pokrajinski učitelj. Na svako 560 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi učitelj, a nije bio nijedan.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 329; ovi bi morali imati 52 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 1 hrvatski pokrajinski učitelj, a vidjeli smo, da ih je bilo 10.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 5609; ovi bi morali imati 897 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 12 talijanskih pokrajinskih učitelja, a vidjeli smo, da ih je bilo 10.

Od 5942 stanovnika moralo bi biti 950 djece za školu.

II. Zaključci:

Sve su ove škole bile mješovite.

„ Materadi: 2- „ 2 učiteljske sile „ 112 „

u Babićima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 60 djece;

Družbine škole

(b) hrvatske:

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 105 djece.

Legina škola u Kmetima.

(a) talijanske:

2. zasebne škole:

„ Petrovi: 1- „ 2 „ „ 119 „

„ Materadi: 2- „ 2 učiteljske sile „ 73 „

„ Babićima: 1- „ 1 učiteljskom silom i 95 „

u Umagu: 4-razredna sa 5 učiteljskih sila i 336 djece;

talijanske:

1. pokrajinske

2. Stanje škole: U ovoj općini bile su 31.12.1913. ove škole:

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. godine 5160, a 10 godina kasnije 5609.

Stanovništvo talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na 5609, a 10 godina kasnije 5609.

Stanovništvo hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na 329, a 10 godina kasnije 329.

II. Zaključci:

Od 5000 stanovnika moralo bi biti 800 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2421. Ovi bi morali imati 387 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 7.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2571. Ovi bi morali imati 411 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bilo niti jednoga.

Na svako 345 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Za 2571 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika nema niti 1 pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na svako 345 stanovnika hrvatskog-slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio niti jedan.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Višnjani:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 58 učenika.

Na 411 djece hrvatskog općevnog jezika nije bilo niti jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 58 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio niti jedan.

Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu) 482 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 386, dakle 106 djece hrvatskog općevnog jezika polazi talijanske škole.

Hrvatsku zasebnu školu polazi 127 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 411, dakle ima u ovoj općini još 178 djece hrvatskog općevnog jezika bez ikakve škole, u 106 ih polazi u talijanske škole.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u ovoj općini pao je od 2836 na 2421 ili za 415, a u postocima 14%.

Broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao od 1630 na 2571 ili za 941, a u postocima 57%.

U pretplat...
K 48—
K 34—
K 12—
K 4—, u malopro...
16 fil. pojedini broj...
Lasi prima se u...
pravi lista try Cuztoza

Učitelj

Sada je uprav...
sve narodne slo...
sta životno pitanje...
barambe učiteljstva...
Istra je bila...
dne dvije godine...
njih sila i semen...
Citava Istra m...
jesti čitav svoj...
da smo na gore...
astrofalno je delo...
n je narod jedan...
sirotinje kao bro...
clja mu pruža toli...
itellj misli: služim...
ani. A narod: ti si...
ti nisam dužan n...
a logika stoji u p...
racati pod utecaj...
m, većkrat dašto...
što baš on da n...
smatra idealnim...
kovo; nu on mis...
e hoće požrtvovno...
ete. Već je više...
lo u grob. Drugi...
asne i duševne...
oje ideale u smra...
govih posledica...
denja i preteran...
elimo tako, naš...
itellja, ali on se...
k i sam ima prem...
milosrdnim. Takva...
ku misli: učitelj...
vadi: dobiva on...
tome vara: učitel...
dre i oblače; oni...
mokrati, na putu...
rodnom telu. Cinj...
I. aproviacije. I...
rane, naš narod...
van", da nikom i...
a vremena, kad je...
aha dašto, "gosp...
etnici bijahu prije...
učitelj, već ne živ...
j, pa i svaki dr...
onekle bi isključ...
a novac i svoju za...
asnju plaću, kojom...
hvarske" turkinje...
ovidiče dobri Bog...
svi drugi moguć...
iomčari, lihvari, je...
učitelju krv — bez...
ostali činovnik ne...
ružje, protuotrov p...
ora kupovati, ali j...
sednik rezonira: k...
pičeš ti od mene...
va i dr. Tu se da...
osvećuje bližoj n...
u proletarcima. I...
vako preteranim c...
itelju svoje dečice...
kolikoćom živeža...
što favorizovan. O...
ma živeža, obuč...
što je "plaćen", i...
če u školu; vuče...
roda. Ipak, gladan...
olu, ili bolje, ne...
oli; tko je taj silni...
obivši sve pre reč...
omoći? Naravno: s...
i mogao. Dakle...
opustiti mora vlada...
iteljstvu (i činovni...
roviditi putem apre...
talim potrebštinama...
ono bar da nam...
ko ima i onakovih...
do cipela. Novcem...
i; a mi učitelji žel...
du — škole, da pro...
nemo. Ovo hoćem...
iteljsko pitanje.

RATNI
Aust...
Beč, 29. (D. u...
anskoj fronti nema

koji su imali 1900. godine 376 stanovnika, a godine 1910. je ovaj broj...
U ono školsko okružje spadaju i sela, Geda, Rosa, Deković i Vesnaver,
dijelice Porezna općina Nova Vas imala je 1910. godine 1150 stanovnika,
javnu školu u Novoj Vasi 60 djece, a u hrvatsku Družbinu školu 184
Prošle školske godine 1917-1918. bilo je upisano u talijansku
događa kakovih troškova za hrvatsku školu.
proste dvije školske sobe, stan učitelja, tako da ne bi ona općina imala
za koju moraju i Hrvati one općine plaćati poreze. U toj su zgradi
Istaknuti moram, da u Novoj Vasi postoji općinska školska zgrada,
određeno vrijeme.
općine Poreč, to će se otvorenje one hrvatske škole zavuci na ne-
želja onog stanovništva. Udovolji li pokrajinsko školsko višće molbi
škole već godine 1909., dakle nakon deset godina bila bi ispunjena
vrijeme iza rata. Stanovništvo Nove Vasi molilo je utemeljenje hrvatske
školske višće, e bi ovo odredilo otvorenje hrvatske škole tekar na
škola, eto ti opet općine Poreč, koja se utiče molbom na pokrajinsko
škola, kada se je došlo do toga, da se i u Novoj Vasi otvori javna
škola, protiv utemeljenja koje bje uložena, nu knačno odbijen.
Rekoh prije, kako bje i u Novoj Vasi utemeljena javna hrvatska
kakov je i dosada?
srca onog pučanstva, te želi, da narod i u buduce ostane onakav,
napreška svojih općinara? Boli li se, da bi škola mogla oplemeniti
razrednice, eto ti općine Poreč, koja ulaze utok. Zašto? Zar se boli
u ovim mjestima pravi nesmisao. Cim se proširile ove škole na dvo-
stijepac može prama broju stanovništva uvidjeti, da je jednorazrednica
linu. Koliko muke, dok se postiglo otvorenje svake pojedine škole. I
ovoj općini otvorene hrvatske javne škole u Baderni, Zbandaju i Fušku-
O porečkoj općini vrsjedno je reči još par riječi. Danas imamo u
to i hrvatska i talijanska.
Fuškulinu, Zbandaju i Baderni, protiv proširenja kojih je općinski gerent
uložio utok; u zadnje je vrijeme utemeljena i javna škola u Vabrvizi i
U zadnje vrijeme proširene su na dvorazrednicu hrvatske škole u
184 djece.
godine 1917-1918. upisalo u hrvatsku Družbinu školu u Novoj Vasi
time kategorio otvorenjem javne hrvatske škole. Istaknuti se mora, da se
ljudi uložila ulok, koji je bio odbijen, nu svrha je postignuta, jer se
U Novoj Vasi utemeljena bje javna hrvatska škola. Dvadesetorica
još nije riješen, nu mora da bude odbijen.
Općinski gerent uložio je protiv proširenja ove škole utok; isti

Uzveći u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole,
vidimo, da u općini Umag:
Na i talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 62 učenika; i za 52
hrvatske djece morao bi biti i učitelj.
Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu u Kmetima) 728
djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 897, dakle
ima 169 djece talijanskog općevnog jezika bez škole ili nekog polaze
toboz hrvatske zasebne škole.
Hrvatske zasebne škole polazi 172 djece, a moralo bi biti samo
52 djece hrvatskog općevnog jezika, dakle 120 djece talijanskog općevnog
jezika bilo bi u hrvatskim školama. Je li moguće? Ili ina još hrvatske
djece u talijanskim školama?

Kada bi broj djece što polaze školu odgovarao 16% stanovništva,
moralo bi u ovoj općini biti 6225 stanovnika talijanskog općevnog
jezika, a ne 8222.
Kada bi 8222 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 996
djece, iznosilo bi to 12%, dakle 4% ispod normale, ili djece talijanskog
općevnog jezika još uvijek 25% ne polazi školu, a stanovnici hrvatskog
općevnog jezika bi imali isto 12%, dakle 4% ispod normale i njihove
bi djece samo 25% ne polazilo školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 go-
dištu 1900.—1910. za 914 ili u postocima za 12%, a broj je stanovnika
hrvatskog općevnog jezika narastao za 1236 ili za 45%.
Nadajmo se, da će se kod budućeg popisa pučanstva broj naših
ljudi u ovoj općini još povećati i to na faktično stanje.
Cijela bi općina morala imati 1952 djece za školu, a vidjeli smo,
da polazi talijanske škole 996 djece, a hrvatske 483 (ukupno 1479),
dakle ima u ovoj općini još uvijek 483 djece bez škole, za koje ja
tvrdim, da su sva hrvatskog općevnog jezika.

Rekli smo, da ima u općini Poreč također 324 inostranaca, koji
će imati okruglo 52 djece za školu, tako da će broj djece koja ne
polaze školu u ovoj općini biti okruglo 535, što su stalno sva djeca
hrvatskog općevnog jezika.
Godine 1913. nije bila više otvorena Družbina škola u Baderni, a
godine 1914. otvorila se pokrajinska škola i u Baderni i u Fuškulinu.
Utemeljena je hrvatska škola i u Monsaližu, no nije se otvorila radi
pomanjkanja prostorija. Zanimivo je istaknuti i ovo:
Školsko okružje Zbandaj ima 1422 stanovnika, dakle 227 djece za školu;
" " Monsaliž " 647 " " 103 " " "
" " Fuškulin " 1132 " " 181 " " "
" " Baderna " 1168 " " 186 " " "

a ipak su sve ove škole utemeljene samo kao jednorazrednice, a vidimo,
da ima Zbandaj, Fuškulin i Baderna djece i za 3 učitelja, a Monsaliž
za dva.
U Zbandaju je opstojala dosada utrakvistična škola, kojoj nema
para na svijetu. U prvim trim godinama bio je učevni jezik hrvatski,
a u višim trim školskim godinama talijanski. Pred nekoliko vremena
bila je tamo komisija, te je predloženo, da bude ova škola samo
hrvatska, što je već i određeno.
Prošle je godine škola u Zbandaju bila proširena na dvorazrednicu.

Uzveći u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole,
vidimo, da u općini Umag:
Na i talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 62 učenika; i za 52
hrvatske djece morao bi biti i učitelj.
Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu u Kmetima) 728
djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 897, dakle
ima 169 djece talijanskog općevnog jezika bez škole ili nekog polaze
toboz hrvatske zasebne škole.
Hrvatske zasebne škole polazi 172 djece, a moralo bi biti samo
52 djece hrvatskog općevnog jezika, dakle 120 djece talijanskog općevnog
jezika bilo bi u hrvatskim školama. Je li moguće? Ili ina još hrvatske
djece u talijanskim školama?

9. Općina Višnjani.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12.
1910. imala je općina Višnjani — osim 89 inostranaca — 5000 stanovnika,
kojima je općevni jezik:
njemački . . . — slovenski . . . 5 } ili 51%
talijanski . . . 2421 ili 48% hrvatski . . . 2566 }
drugi . . . 8

Popis pučanstva navadja općevni jezik po poreznim općinama ovako:

talijanski		hrvatsko-slovenski	
1900.	1910.	1900.	1910.
484	383	Bačve	114 . . . 261
221	39	Sv. Ivan	907 . . . 1259
425	243	Sv. Vital	495 . . . 783
1706	1756	Višnjani	114 . . . 247

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je go-
dine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1630; a deset godina kasnije 2571.
Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na-
brojeno 2836, a 10 godina kasnije 2421.
Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910.
od 4476 na 5000 ili za 524, a u postocima za 11%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su dne 31.-12. 1913. ove
škole:

- 1. pokrajinske talijanske: muške: u Višnjani: . . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 209 djece; ženske: u Višnjani: . . . 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 203 djece;
- 2. zasebne škole a) talijanske: Legina škola u Cvitanima 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 70 djece. b) hrvatske: Družbina škola u Fapcima 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 127 djece.